

«Seguim vius»

Pobles Maies, colonització permanent i horitzons de vida

De l'1 al 3 de juliol de 2019

Aura Cumes
Foto: Carla Molina

La colonització no és un vell relat que queda superat quan els països llatinoamericans s'independentzen d'Espanya. Lluny d'això, les condicions econòmiques, socials i epistèmiques que s'hereten són el fonament de les noves societats, que s'estructuren a través de profundes jerarquies racials i sexuals, on els Pobles Indígenes van ser relegats a la condició de subjectes desposseïts. Per la seva banda, els Pobles Indígenes, esquerdat per la història colonial i la seva violència permanent, segueixen vius, autoregulant en gran mesura la seva existència malgrat l'Estat. Què ha mantingut vius els Pobles Indígenes? És la pregunta que articularà les tres sessions del curs.

Curs a càrrec d'Aura Cumes, pensadora, escriptora, docent i activista maia kaqchiquel de Guatemala. Reivindica el pensament crític i la paraula enèrgica com a vehicles per posar en evidència els poders que donen forma a la realitat de desposseïment i abús que marca la vida de les dones i els Pobles Indígenes. Assumeix com a principi eticopolític el qüestionament de tota forma de dominació. Ha dedicat gran part dels seus esforços a la lluita contra el sexisme i el racisme, pensats com a problemes causats per dos grans sistemes de dominació: el colonialisme i el patriarcat. Doctora en antropologia, diplomada en estudis de gènere, mestra en ciències socials i llicenciada en treball social, és co-compileradora del llibre *La encrucijada de las identidades. Feminismos y mayanismos en diálogo*, publicat el 2006, i coautora de la investigació *Mayanización y vida cotidiana. El discurso multicultural en la sociedad guatemalteca* (2007). Autora de nombrosos articles publicats en revistes nacionals i internacionals.

Presentació i conducció del debat a càrrec de Maria Íñigo, professora del grau d'Arts de la Universitat Oberta de Catalunya. El seu treball teòric se centra en la colonialitat, l'alteritat, la traducció, la intraduïbilitat, la diversitat epistèmica, la curadoria, l'art i la política a l'Amèrica Llatina, en especial, l'art al Brasil.

PROGRAMA

DILLUNS 1 DE JULIOL

De 18.30 a 20.30 h

Colonialisme patriarcal i patriarcat colonial. Pobles Indígenes i construcció de les formes de domini (Recorregut històric)

L'objectiu és analitzar de quines maneres la fusió dels sistemes de dominació colonial-patriarcal-capitalista ha donat forma a les societats llatinoamericanes que habitem. La dominació colonial, que s'inicia al segle XVI, serà vista com un sistema que avança a l'una amb el patriarcat. Així, els criteris de raça i sexe, com a determinants «biològics» i «naturals», articulen els cossos: a uns els atorguen funcions de privilegis, i als altres, funcions de servitud, a través de la desposseïció i la violència permanents. D'aquesta manera s'inauguren societats estructurades per la idea de «races de patrons» i «races de servents», que es globalitzen en la realitat actual. El curs parteix de la necessitat de dialogar amb el passat, com un mecanisme de descolonització des de l'espai del pensament i de la política.

DIMARTS 2 DE JULIOL

De 18.30 a 20.30 h

Identitats polítiques enfront d'identitats culturals. Debats des de les lluites maies (Lluites contemporànies en els últims 40 anys)

En l'era del «multiculturalisme» i de la «interculturalitat», la realitat dels Pobles Indígenes s'acostuma a explicar amb més facilitat sota el concepte monolític de «cultura». Ara bé, cal preguntar-se qui defineix què és «la cultura» i el seu contingut, què entra en aquest concepte i què en queda fora, i aquestes qüestions són summament problemàtiques. Les identitats polítiques transcedeixen els límits de la «cultura» per construir un «nosaltres» sobre la base d'una deliberació respecte a allò que es vol ser. Aquesta deliberació implica recuperar la capacitat usurpada d'escriure la pròpia història; implica, a més, la defensa de la vida sobre el valor de la pluralitat. D'altra banda, la reconstitució d'allò que es vol ser s'ha de dur a terme d'una manera col·lectiva i en diàleg amb el passat.

DIMECRES 3 DE JULIOL

De 18.30 a 20.30 h

La colonització epistèmica davant els horitzons polítics i de vida des dels Pobles Maies

El capitalisme construeix un món de l'«u», col·locant l'home blanc privilegiat com a subjecte desposseïdor, aquest «home» que es va anar constituint en l'encarnació de l'«ésser humà» sobre la base de la dominació d'altres homes: moros, jueus, negres, pobres, hereges, i també de la dominació i domesticació de les dones i de la natura. Per contra, les societats maies no es fonamenten en l'«u» sinó en la dualitat, en la quadriedat i la pluralitat. Un diàleg amb les epistemologies indígenes menyspreades, trobades al *Popol-Vuh* (Llibre del Consell) i en els idiomes maies, permet pensar en mons vígents que poden ajudar a traçar altres horitzons polítics i de vida.

BIBLIOGRAFIA

SELECCIÓ D'ARTICLES D'AURA CUMES

«Tenemos que sacudirnos las telarañas del pensamiento único que encubren el despojo», entrevista per Maria Yaksic. *La raza cómica. Revista de cultura y política latinoamericana*, març 2017.

«Las confesiones del "carnicero" y "la condición humana"». Disponible a: <http://tujaal.org/wp-content/uploads/2018/11/Las-confesiones-del-carnicero-y-la-condición-humana.pdf>

«Nuestras raíces y nuestra dignidad nos mantienen vivos», juliol 2018. Disponible a: <http://tujaal.org/wp-content/uploads/2018/07/Nuestras-raíces-y-nuestra-dignidad-nos-mantienen-vivos.pdf>

Horaris

Dilluns, dimecres, dijous i divendres, de 10 a 20 h
Dimarts no festius, tancat
Dissabtes, de 10 a 20 h
Diumenges i festius, de 10 a 15 h

macba.cat

Plaça dels Àngels, 1
08001 Barcelona